

Efemeride maj 2016

(Efemeride si lahko ogledate tudi v reviji Življenje in tehnika.)

datum	Sonce		Luna		čas
	vzhod	zahod	vzhod	zahod	
01.05.	05:48	20:10	02:50	13:38	CEST
05.05.	05:42	20:16	05:07	18:35	CEST
10.05.	05:36	20:22	09:02	--	CEST
15.05.	05:29	20:28	14:11	02:42	CEST
20.05.	05:24	20:34	19:06	04:57	CEST
25.05.	05:19	20:39	23:32	08:22	CEST
30.05.	05:16	20:44	02:00	13:45	CEST

Planeti:

- ★ **Merkur** maja ponoči ni viden, lahko pa 9. 5. opazujemo njegov prehod čez Sončevo ploskev (glej spodaj).
- ★ **Venera** maja ni vidna.
- ★ **Mars** sprva vzhaja okoli desetih zvečer, nato pa vse bolj zgodaj in je konec meseca na nebu vso noč. Proti koncu meseca se iz ozvezdja Škorpiona preseli v ozvezdje Tehtnice.
- ★ **Jupiter** ahko v ozvezdju Leva sprva opazujemo do štirih zjutraj, nato pa zahaja vse bolj zgodaj in konec meseca zaide okoli dveh.
- ★ **Saturn** vzhaja okoli enajstih zvečer, nato pa vse bolj zgodaj in je konec meseca v ozvezdju Škorpiona viden vso noč.
- ★ **Uran** se v ozvezdju Rib prikaže proti koncu meseca zjutraj, ko vzhaja okoli štirih.

Prehod Merkurja čez Sončevo ploskev 9. 5. se začne ob 13.12 in traja do 20:42 (Sonce zaide malo prej, ob 20:21). V Sonce je izjemno nevarno gledati s kakršnikoli instrumentom brez ustrezne zaščite.

Urška Pajer

Objekti globoko v vesolju junija

Junija opolnoči kulminirajo ozvezdja, v katerih se kar tare zanimivosti: poleg Rimske ceste same vidimo kar nekaj objektov globoko v vesolju. Za opazovanje pa imamo ta mesec na voljo najmanj teme, v kresni moči le dve uri tri četrt. Središče Rimske ceste v Strelcu je polno odprtih kopic: *NGC 6494 (M 23)*, *NGC 6520**, *NGC 6531 (M 21)*, *NGC 6603*

(*M 24*), *NGC 6613 (M 18)*, *IC 4725 (M 25)* in *NGC 6716*, tri pa so za nameček zavite v svetleče meglice, namreč *NGC 6514 (M 20)*, *NGC 6523* (M 8)* in *NGC 6618* (M 17)*. Tam je tudi precej kroglastih kopic, *NGC 6626 (M 28)*, *NGC 6637 (M 69)*, *NGC 6656* (M 22)*, *NGC 6681 (M 70)*, *NGC 6715 (M 54)*, *NGC 6809 (M 55)*, *NGC 6531 (M 21)*, pa tudi ena planetarna meglica, *NGC 6818**. V Kači sta dve odprti kopici, *IC 4756** in v meglico zavita *NGC 6611* (M 16)*, v Ščitu sta dve, *NGC 6694 (M 26)* in *NGC 6705* (M 11)*, v Liri pa poleg kroglaste kopice *NGC 6779 (M 56)* ni težko najti tudi planetarno meglico *NGC 6720* (M 57)*. Zvezdica pomeni, da je objekt viden tudi pri svetlobnem onesnaženju.

NGC 6720 (M 57)* je seveda znameniti Prstan, Obročasta meglica v Liri, premera dobre ločne minute. Leži le malce nad galaktično ravnino 2300 svetlobnih let daleč. Vse kaže, da ni prava planetarna meglica, torej krogelna lupina, ampak da gledamo v votel valj skoraj vzporedno z njegovo osjo, ki ga vzbujata k sevanju zvezda v središču s površinsko temperaturo okoli 110.000°K. Ta zvezda je ob koncu svojega jedrskega obdobja v življenju že dalj časa odmetavala svoj plašč, saj to, kar vidimo, obdaja trikrat večji ovoj plinov, ki jih zaznajo le inštrumenti.

NGC 6656 (M 22)*, nad pokrovom Čajnika v Strelcu, leži malo pod galaktično ravnino 10.400 svetlobnih let daleč in je navidez malce večja od polne lune. Najsvetlejša kroglasta kopica na našem nebu je, vsebuje pol milijona zvezd razporejenih v krogli s premerom 200 svetlobnih let. S Hubblovim teleskopom so v njej s pomočjo mikrolečenja opazili precej teles, ki so le 80 krat večja od Zemlje. Ker pa je tudi le stopinjo pod ekliptiko, se tam dostikrat znajde kako telo našega osončja in ponudi zelo zanimiv pogled.

Rok Vidmar

V A B I L O

Vabimo vas na mesečni sestanek, ki bo v torek 17. 05. 2016 ob 18^h v predavalnici F3 Fakultete za matematiko in fiziko, Jadranska 19, v Ljubljani. Glavni del sestanka bo predavanje:

Gravitacijsko valovanje – sto let od napovedi do odkritja

prof.dr. Andrej Čadež

V predavanju bomo sledili glavnim korakom na poti odkrivanja gravitacijskih valov. Začeli bomo s prvimi teoretičnimi razglabljanji, ki so vodila do teoretičnih napovedi fizikalnih lastnosti gravitacijskih valov – kako in koliko energije prenašajo in kakšen učinek imajo na snov. Dotaknili se bomo razlogov za petdesetletno ignoriranje potrebe po zaznavi gravitacijskih valov in vzpodbude, ki sta jo dala domnevno, čeprav na koncu nepotrjeno odkritje, in odkritje dvojnega pulzarja 1974. Ta dva dogodka sta vlila zaupanje v realnost obstoja oddajnikov gravitacijskih valov in vzbudila vrsto aktivnosti za njihovo detekcijo. Na poti do končnega odkritja, ki je zahtevalo dobrih štirideset let trdega dela, je bilo treba premagati vrsto tehnoloških problemov, ki se jih bomo bežno dotaknili. Na koncu se bomo vprašali kaj lahko pričakujemo od nadaljnega študija gravitacijskih valov.

Vabljeni!

Bernard Ženko

Dodatne informacije o tem in preteklih predavanjih najdete na <http://www.adj.si>.

Efemeride junij 2016

(Efemeride si lahko ogledate tudi v reviji Življenje in tehnika.)

datum	Sonce		Luna		čas
	vzhod	zahod	vzhod	zahod	
01.06.	05:14	20:46	03:04	16:11	CEST
05.06.	05:12	20:49	05:48	21:01	CEST
10.06.	05:11	20:52	10:57	00:12	CEST
15.06.	05:10	20:55	15:58	02:32	CEST
20.06.	05:11	20:56	20:42	05:27	CEST
25.06.	05:12	20:57	– –	10:26	CEST
30.06.	05:14	20:57	02:14	16:22	CEST

Planeti:

- ★ **Merkur** v ozvezdju Ovna ves mesec vzhaja kmalu po četrti uri zjutraj.
- ★ **Venera** junija ni vidna.
- ★ **Mars** je sprva na nebu do pol petih zjutraj, nato pa zahaja vse bolj zgodaj in konec meseca zaide že kmalu po drugi uri. Nahaja se v ozvezdju Tehtnice.
- ★ **Jupiter** lahko v ozvezdju Leva sprva opazujemo do dveh zjutraj, nato pa zahaja vse bolj zgodaj in konec meseca zaide okoli polnoči.

★ **Saturn** je večino junija v ozvezdju Škorpiona na nebu vso noč, proti koncu meseca pa zahaja okoli štirih.

★ **Uran** je sprva viden od tretje ure dalje, konec meseca pa v ozvezdju Rib vzide okoli pol dveh zjutraj.

Poletje se začne 21. junija ob 00:34.

Urška Pajer

Objavite prispevek!

Mesečnik potrebuje prispevke. Zato pozivam vse, ki želite kaj objaviti, da mi po elektronski pošti pošljete svoj prispevek. Prispevki so lahko raznovrstni: poročilo o opazovanju, slika, risba, zanimiva astronomska novica, predstavitev domačega observatorija ali teleskopa, skratka – karkoli, kar bodo ostali lani drutva z zanimanjem prebrali.

Aram Karalič

Javorniški Mesečnik izdaja Astronomsko društvo Javornik, Ljubljana / ISSN 1581-1379 / urednik Aram Karalič / izhaja v prvi polovici meseca / prejemajo ga brezplačno vsi člani Astronomskega društva Javornik / prispevke pošljite na naslov jam@adj.si / **ROK ZA ODDAJO PRISPEVKOV JE 7. DAN V MESECU** / prispevkov praviloma ne lektoriramo / stavljeno v L^AT_EXu